

L. SIMON LÁSZLÓ

A szenvedelmes vadász

Ki tudja, melyik a legnagyobb szenvedély a természet közelében élő emberek életében. Sokan a horgászatra esküsznek, amit persze a flóra és fauna pezsztéséhez szokott kalandorok erősen vitatnak: mégis hol vannak a mély érzések, a heves szenvedélyek ebben az elsősre unalmasnak tűnő tevékenységében – ülni és ülni, s nézni az úszót, hátha ráharap a csalira egy ártatlan halacska. De aztán eszünkbe jut a pisztrángfogás, a műlegyezés, a háborgó tengeren való kalandos horgászat, s máris visszakozót fújunk, talán nem is olyan unalmas dolog ez.

A szőlészek szerint, kivált, ha borász is az illető, nincs szenvedélyesebb dolog a szőlővel való foglalatzkodásnál. Aki szőlőt ültet, majdnem olyan komoly ember, mint aki diófát hagy az unokáira. A szőlőmetszés, a megtartandó termőrügyek kiválasztása, a tőke alakítása a legmagasabb rendű művészetekkel vetekedő tudomány. S akkor még nem beszéltünk a zöldmunka jelentőségéről vagy a régi permetezések esztétikai következményeiről: aki életében egyszer kevert már az ültetvény végében elhelyezett, kútgyűrűszerű kőkádban rézgálicoldatot, az tudja, hogy a tengert legszebben megfestő művészek sem képesek olyan kék varázslatra, mint a réz-szulfátot türkizes örvénnyé kavarázó erős férfikezek. A szőlőlevél friss zöldjén az elfolyó kék pettyekből kirajzolódó ábrák még Jackson Pollockból is csodálattal vegyes irigységet váltottak volna ki, ha egyszer háti permetezőre cserélte volna az ecsetét.

Persze az erdészek egy kis moha szinte láthatatlan spóratartó tokjában képesek meglátni a teremtett világ valamennyi csodáját. S azt vallják, nincs nagyobb dolog az erdőben való barangolásnál.

Az állattenyésztők még a trágya szagáról is képesek egyenesen ódákat zengen, s késhegyre menő vitákat folytatnak a szarvasmarha- vagy a lótrágya szagáról. Nyilván a lóé a legjobb, ez nem is lehet kérdés. Abban nincs vita, hogy a csirkénél nincs büdösebb állat, viszont azon a kérdésen már házasságok mentek tönkre, hogy a mangalica vagy a duroc-e a jobb sertés. Persze a polemizáló felek pontosan tudják, hogy az egyik egy zsírdisznó, míg a másikat inkább a húsáért nevelik, ezért is mondja az okos paraszt Pannóniában, hogy a legjobb disznóhús a mangalica és a duroc házasságából kerül az asztalra.

A részegítő virágillatuktól folyamatosan kábult kertészek felülemelkednek az eddigieken, mert pontosan tudják, hogy mindez csak játék a szavakkal, hiszen a kertészet mindenk felett áll. Nincs még egy olyan szenvedélyes és szent emberi tevékenység, mint a kertészet. Ahogyan Karel Čapek fogalmazott: „Senki azt ne higgye, hogy az igazi kertészkedés bukolikus, meditatív tevékenység. Csillapíthatatlan szenvedély az is, mint minden, amibe egy komoly ember belefog.”

Ám mielőtt bedölnénk a nagy cseh író propagandisztikus állításának, mondjuk ki, valójában nincs erősebb szenvedély, ösztön és cselekedet a vadászatnál. Az evolúció egyik legfontosabb fejleménye, hogy az ember elődje képessé vált arra, hogy egyedül és közösségben is vadászva táplálékot szerezzen magának. Nem kérdéses, hogy amíg ember él a földön, addig létezni fog, s minden szenvedélynél erősebb lesz a vadászat. S létezni fognak szenvedelmes vadászok.

A szenvedelmes vadász pontosan tudja, hogy ugyan az ember képes végzetes károk okozására, fajok kiirtására, ám az igazi vadász bolygónk csúcsragadozójaként a természeti egyensúly fenntartásán őrködik. A földek megművelése és a domesztikáció csak látszólag tette fölöslegessé a vadászatot, amelynek nem pusztán az élelemszerzés az oka és értelme.

Mindebből az is következik, hogy a szenvedelmes vadász megszállottan szereti a természetet. Nehogy azt gondoljuk, hogy ez magától értetődik, én már sokszor találtam disznóhajtásnál a lőállás közelében eldobott, az előző vadászat után otthagyt sörösdobozt, üdítő palackot vagy ásványvizet műanyag flakont. Tehát az igazi vadász nemcsak szavakban védi a természetet, hanem a más által eldobott szeméért is lehajol. A szenvedelmes vadász nem hagyja szanaszét a sörétes patronokat, mert tudja, sem a fém, sem a műanyag nem bomlik le az ő életében, sőt még évtizedek, évszázadok múlva sem. A szenvedelmes vadász tiszteletben tartja a vad élőhelyét. Szenvedélyesen vitázik az erdőtelepítéseket és a vetéseket kerítésekkel és szögessdróttal védő erdészekkel és gazdákkal, mert pontosan tudja: az emberi alázathoz az is hozzátartozik, hogy elismerjük, a vad előbb volt jelen a földjeinken és erdeinkben, mint mi magunk. Nem ők veszik el a mi gazdálkodásra alkalmas területeinket, hanem éppen fordítva, az ember formálta át az ősvadont, kiszorítva onnan az állatokat.

A szenvedelmes vadász szükségszerűen nagyotmondó. Egy kicsit mindig elferdíti az igazságot. Ha fácánvadászaton azt kérdik tőle, mennyi madarat lőtt, mindig többet mond a valóságos adatnál, de ha az a kérdés, mindezt hány lövésből tette, bizonyosan kevesebbet fog bevallani a ténylegesnél. Erre mondják a régi vadászvezetők, hogy egy társasvadászaton a leadott lövések száma jóval több volt, mint a vadászok által bevallott szám összege, míg a terítéken fekvő fácánok száma jóval kevesebb a bevallottak szummájánál. Ebben a vadászok és a horgászok rokon lelkek: minél többször meséli el élete harcsája kifogásának történetét a horgász, annál súlyosabb lesz a horogra akadt jószág, miként a hajtásban lelőtt remete vadkan agyara is centiméterekkel képes növekedni az évek múlásával. Legalábbis az asztal mellett, a vadászszobában a falon már lassabb a növekedés. A nagyotmondó vadász nehezen tudja megmagyarázni, hogy miért hallott a szomszédos lőálláson helyet foglaló kollégája három lövést, ha ő egyetlen disznót vagy tarvadat sem látott, tehát nem is lőtt rá semmire sem. Nem véletlen, hogy a világ legnagyobb vadászboltjában, Kanadában ezzel a mondattal fogadják a betérő vásárlókat: „Üdvözljük a horgászokat, vadászokat és más hazugokat.”

Egy dologban viszont különbözik a horgász és a vadász. A vadász arra törekszik, hogy a legkevesebb fájdalmat okozza a vadnak, a lehető leggyorsabban terítékre hozza. A szenvedelmes vadász fizikai fájdalmat érez, ha megsebzti az állatot, s az vércsapát hagyva maga után a fájdalommal küszködve menekül. A horgász éppen ellenkezőleg: hosszasan fárasztja áldozatát, majd miután kifogta, és kitepi a szájából a véres horgot, lefotózkodik vele, gyorsan elküldi a képeket a barátainak (kellő méret esetén a horgászlapoknak is, sőt, megosztja a közösségi médiában), majd nagy valószínűséggel visszadobja a vízbe a tátogó halacskát, hogy valaki pár nap múlva ugyanezt megint végigcsinálja vele.

Karel Čapektól tudjuk, hogy a szenvedelmes kertész hadilábon áll az időjárással. Ugyanis „mindig van vele valami baj. Az időjárás állandóan rakoncátlanokodik, túloz, hol az egyik, hol a másik végletbe esik. A hőmérséklet soha nem egyezik a százéves átlaggal: vagy öt fokkal alatta, vagy öt fokkal fölötte van.

A csapadék vagy tíz milliméterrel meghaladja a normálisat, vagy hússzal alatta marad; ha nincs túlságos szárazság, akkor biztosan túlfönt sok a nedvesség. Azoknak, akiknek egyébként semmi közük hozzá, ezer okuk van az időjárást szidni. Hát még a kertészeknek!” A mezőgazdászoknak tehát semmi sem jó: mindig akkor esik az eső, amikor nem kellene, s akkor nem zuhog, amikor éppen szükség lenne rá. Ha fúj a szél, akkor fölöslegesen szárítja a földet, vagy nem lehet miatta permetezni, de ha nem fúj, akkor a túl erős napsütés és a száraz meleg miatt kemény lesz a föld, a többi nyavalyáról nem is beszélve. Ezzel szemben a szenvedelmes vadász két dolgot tud az időjárásról: egyrészt az időt mindig a vadászvendég hozza, másrészt mindig minden időjárás (még a legszélsőségesebb is) alkalmas a vadászatra. A szenvedelmes vadász ugyanis télen és nyáron, fagyban és kánikulában, szélviharban vagy hózáporban, zuhogó esőben vagy strandidőben egyaránt tud, sőt szeret vadászni. Száraz fűben, friss hóban, felázott szántáson, ragadós földben, nyári forróságban vagy májusi esőben is tökéletes lehetőség kínálkozik. A vadászatra ugyanis kétféle idő létezik: az alkalmas és a legalkalmasabb. Egyetlen dilemmát kell csak feloldani: mi van, ha az ember egyszerre szenvedelmes kertész és szenvedelmes vadász is? Mit csinál akkor, ha éppen kevés eső esik, vagy túl sok, ezért nem tud vetni, aratni, metszeni, betakarítani, permetezni, ásni vagy kapálni? Semmi gond, fogja a kalapját és a puskáját, s elmegy vadászni. A kertész képtelen megküzdeni a szélsőséges elemekkel, a vadász észre sem veszi őket.

A szenvedelmes vadász nemcsak a természettel és az időjárással él összhangban, hanem a családjával is. Ugyanis alapigazság az, amit mások csak viccként mesélnek: a vadász úgy él, hogy a családja semmiképpen se menjen a vadászatra rovására. Sőt, az igazi vadász bevonja a szenvedélyébe a családját. Ráveszi a gyerekeit, hogy ők is vadásszanak. Ha fiai vannak, akkor hároméves koruktól viszi őket cserkelni, és ha négyévesek lesznek, már együtt zsigerelnek. Ha lányai vannak, akkor vár még egy évet, mert nem akarja otthon azt hallani, ahogy a felesége rikácsolva kérdezi meg: te tényleg ennyire hülye vagy? A vadász szükség esetén még a feleségét is rábeszéli egy jó lesvadászatra, hogy az asszony lássa, nem szórakozás a vadászatra, hanem kőkemény munka. S a siker, valamint a családi béke érdekében olyan hatalmas magasztalt épít, amelyben aludni, sőt házasságot élni is lehet.

A szenvedelmes vadász mindig tudja, mit kell válaszolni arra, ha otthon megkérdezik: már megint vadászni mész? Elmondja, éppen minek van szezonja. „Hiszen tudod, most kezdődik a bakozás” – mondja a feleségének. Vagy felhívja a figyelmet a bőgés, a barcogás, a szalonkázás vagy a fácánszezon kezdetére. Esetleg csak annyit mond: „Elfelejtetted, hogy már csak pár napig lehet lőni mezei nyulat, fácánt, dám tarvadat stb.?”

A szenvedelmes vadász számára fontos a vadászetika, mert ugyan tudja, hogy „a vadászatra vadúzás és erdőzúgás, de több erdőzúgás”, ám ezeken túl mégiscsak kultúra és hagyomány is. Éppen ezért a vadász tiszteli a vadat, és ápolja a hagyományokat. Tudja, mi a teríték, s hogyan kell közelítenie hozzá, miként vesszük át a töretet, s mikor kell megemelnünk a kalapunkat. Érti, mi a rituális vadásszá avatás lényege, s nem nevetgél alatta, hanem komolyan veszi, mert az a tisztelet jele. Mert ugyan a vadász szereti a humort, de tudja, hogy igenis vannak véresen komoly dolgok az életben. A szenvedelmes vadász ugyan nem babonás, de mások babonáját a vadászahagyományok részének tekinti. Ezért sosem kíván a vadásztársának sok sikert vagy jó szerencsét, mert a va-

dász nem vájár, aki szenet hoz fel a mélyből. Az udvarias vadász diszkréten felhívja a kívülállók figyelmét, hogy a vadászni indulókat ilyen mondatokkal illik sikerre buzdítani: *Szart a puskcacsőre!* vagy *Szart a tarisznyába!*, de a legjobb a *Kalappa!* felszólítás, mert ebben minden benne van, hiszen a vadásznak két kötelező kelléke van: a fegyvere és a kalapja. A szenvedelmes vadász, ha teheti, a fehér szarvasokat sem lövi le, mert ugyan nem hiszi, hogy az albinó bikát el-ejtő vadászt elhagyja a szerencséje, s egy éven belül meghal, de mint tudjuk, az ördög nem alszik.

A szenvedelmes vadász megyeti és üldözi a rapsicokat. Az is etikai kérdés számára, hogy nem jár tilosban, s másokat sem hagy az erdőben és a mezőn garázdálkodni. Az igazi vadász rendesen elbírálja a terítékre hozandó vad trófeáját, s csak utána lő rá. Nem emeli fel a fegyverét futó bikára, nem próbál agancsot bírálni éjszaka, azt hazudva magának, hogy a fogyó hold fénye még éppen elegendő a trófea minőségének megállapításához. A szenvedelmes vadász számára a jó minőségű trófea és a kiváló hús egyaránt fontos. S persze az igazi vadász szereti a vadhúst, különösen a fácán vagy a piros lábú fogoly húsából főzött levest, a tepsiben sült üreginyúl-pecsenyét, a süldő vaddisznó reszelt máját, a téli gímborjú húsából készült füstölt kolbászt, a szuvitált őzgerincet, a muflonsaslikot, a mezei nyúlból készített vadast házi zsemlegombóccal, a gímszarvas gerincéből tárcsán sült steaket, a tárkonyos vadragulevest, a vaddisznó erőleves gombás raviolival, a vaddisznó cigánypecsenyét szarvaskolbász chipsszel, az aszaltszilvás vaddisznóragut, a vaddisznó gulyást, az őzpörköltet, a vadhús és a birkahús keverékéből készített, faszépen sült micset, valamint az őzgerinc tokányt tejszínesen, erdei gyümölcsökkel, kalácsos szalvétagombóccal. A szenvedelmes vadász tudja, hogy a töltött kelkáposzta vaddisznóból a legjobb, a hamburgerpogácsa szarvasból még ízletesebb, mint a világ legjobb argentin vagy japán marhahúsából, hogy a barnasörrel sült szarvasragu fenségesebb minden más ragunál, és hogy még a bolognai spagetti is finomabb és egészségesebb, ha szarvasból készül, mintha nagyüzemben tenyésztett házisertésből. És akkor a szalonnába tekert balkánigerle-máját vagy a friss spárgával tálalt fürjsültet meg sem merem említeni. A borzpörköltről, amit a minap ettünk, pedig a halálomig hallgatok.

A szenvedelmes vadász mindig és mindenhol szeret vadászni. Sokra tartja a telepített fácánvadászatot, amely számtalan ember munkáját dicséri: azokét, akik a madarakat felnevelik, gondozzák, a vadászterületre kihelyezik, a környéken élő rókákat igyekeznek csapdával befogni, hogy ne az ő zsákmányuk legyen a nevelt fácán. Egy nagy terítékű vadászat sikeréhez komoly előkészületekre, valamint sok-sok felvezető, puskatöltögető, hajtó, kutyás kísérő, gépkocsivezető összehangolt munkájára van szükség, nélkülük nincsen felhőtlen szórakozás, mert a vadászat bizony a legjobb kikapcsolódás is. Az alázatos vadász ugyanakkor nem veti meg a faszorozást sem, amikor egy fél napot csak bóklászik a mezőn annak reményében, hogy puszkavégre kerüljön egy kakas vagy egy mezei nyúl, de ilyenkor leginkább egy szárnyas dúvadnak örül, mert szajkót vagy szarkát elejteni s a tollukat a kalapunk mellé tűzni igazi ünnep.

A szenvedelmes vadász pontosan tudja, nem az a kihívás a vadászatvezetőnek, amikor a terítéken lévő négyszáz tőkésrécéből kell kiporcióznia a vadászrészt, hanem amikor a csoportos faszorozáson részt vevő tizenöt vadász között kell elosztania a terítékre került öt darab fácánt. Ilyenkor nem feltétlenül azoknak adja a kompetenciát, akik lelőtték a madarakat, mert figyelembe veszi a vadászok

korát, a vadásztársaságban végzett munkájukat, s felidézi a korábbi faszorozások eredményeit is.

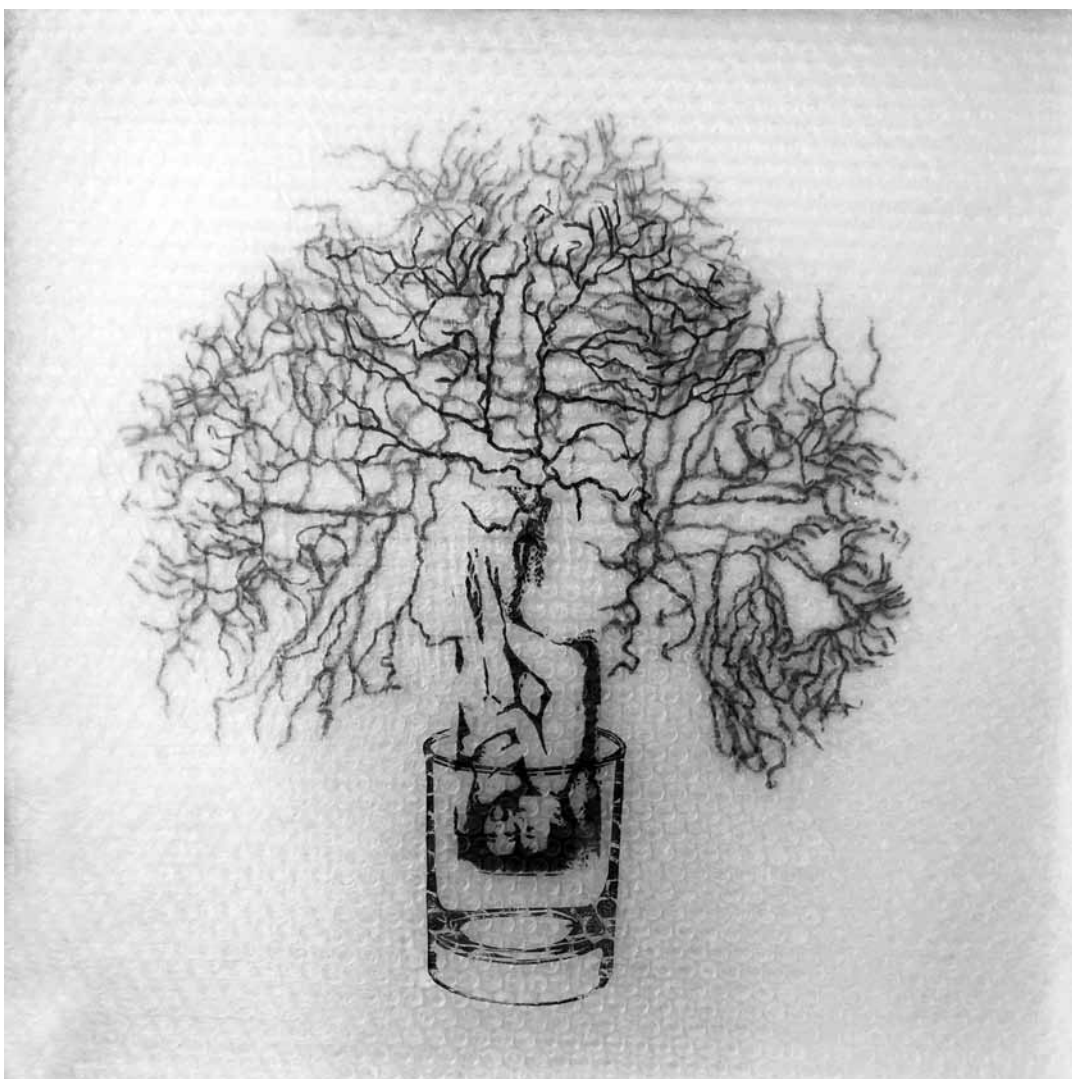
Az igazi vadász rajong a szabad területen rendezett disznóhajtásért, de a vadaskerti vadászatot sem veti meg, s nem fanyalog együtt a sznobokkal, akik szerint alantas dolog kertben vadászni, mert pontosan tudja, ennek is legalább félévezredes hagyománya van, s ráadásul sokak megélhetését biztosítja. A szenvedelmes vadász az állományszabályozást és a vadkárelhárítást is megbecsüli, ezért nemcsak a nagy, koronás bikákat lövi ki, hanem a satnya selejteket, a háromkilós villás gímekeket is, s bizony kiül a friss csemegekukorica-vetés mellé, hogy a mindenre éhes konda tagjai ne túrhassák ki az édes magokat a földből. A szenvedelmes vadász szívesen tölt el egyedül egy egész éjszakát a magaslesen, de alig várja a hangulatos vacsorákat a másnap hajnalban induló nyúl vadászat előtt, ahol a szép teríték eléréséhez legalább 20-25 puskás emberre lesz szükség. Az igazi vadász szívesen vadászik sík területen, vízparton, erőszélen vagy a sűrűjében, nádasban, bozótosban, a kökényes közepén, magas hegyekben, kopár sziklákon, hóban, szélben, napsütésben. Reggel, délben vagy késő éjjel.

A szenvedelmes vadász szereti és ápolja a fegyverét, de nem megszállottja annak. Ismeri a kalibereket, és ha a helyzet megkívánja, a sznobokkal hosszasan képes elbeszélgetni a bock és a lapátrendszerű sörétespuska különbségeiről, a csőszűkítőkről, a távcsövekről vagy arról, milyen szép is a kollégája angol agyas fegyvere. A szenvedelmes vadász ugyan tart egy jó kis olasz automata sörétest a fegyverszekrényében, de kellő helyzetekben le is tagadja a meglétét, mert az mégsem lenne vadászias, ha egyszerre kettőnél több lőszert tudna kilőni. Ugyanakkor valahogy mégis ritkítani kell a napraforgótáblát meglepő gerlek szürke fellegét. Az igazi vadász nem dicsekszik azzal, ha dublét lő, azt pedig egyenesen elhallgatja, ha egy lövésből egyszerre két madarat hoz a terítékre, hiszen ez utóbbit nem véletlenül hívják egymás között parasztdublénak a vadászok. De azért este, otthon vagy a kocsmában elmeséli, hogy milyen jól tud célozni, mert aznap ennyi dublétjét és amannyi parasztdublétjét csodálták meg a kísérők és a hajtók, s persze az irigy kollégái. Mert az irigység a vadászat velejárója. A szenvedelmes vadászok az életben ugyan nagyvonalúak, s megvetik az irigységet, másnak a pénzére, sikerére, házára, autójára, felebarátjuk feleségére nem áhítoznak, de azt azért vallják, hogy a vadászirigység legitim irigység. Nyugodtan csóválhatjuk a fejünket, ha valaki több nyulat vagy disznót lőtt a hajtásban, mint mi. Beszólhatunk, ha a másik aranyérmes dámbikájának trófeája tíz dekával súlyosabb, mint a miénk volt. S ugyan tavaly mi szebb őzbakot hoztunk terítékre, mint a vadásztársunk, de amiatt megehet bennünket a penész, amit ő az idei vadászaton ejtett el. S ennek hangot is kell adni, mert a vadászirigység a másik sikerének az elismerése is egyben. Ha pedig a kezdő vadászbarátunk élete első bikája nagyobb, mint amilyen a miénk volt, akkor nem kell sajnálni a fenekét, az avatásakor Diana, Szent Hubertus és a magunk nevében is férfiasan verjünk rá.

A szenvedelmes vadásznak leghűségesebb társa a kutyája. Szinte mindegy is az eb fajtája: láttam én már fantasztikusan dolgozó, a fácánokat begyűjtő német juhászt, valamint a sebzett vad utánkeresésében a legjobb vérebekeket is megszálló Magyar vizslát. Természetesen a szenvedelmes magyar vadásznak Magyar vizslája van, abból is elsősorban rövidszőrű. De megteszi egy drótszőrű is, vagy egy Erdélyi kopó, esetleg egy Német vagy egy Weimari vizsla,

sőt egy Pointer, Beagle, Bajor véreb, Hannoveri véreb, Angol véreb, Fox Terrier, Tacskó, Labrador, Ír szetter, illetve bármilyen kevert fatájú korcs is, akiben pislákol még valami a kutyákban szintén meglevő ősi vadászösztönből. S ha kutya nincsen, akkor egy jól képzett vadászgörény is megteszi. A szenvedelmes vadász szükség esetén a kedvencével utazik, alszik és étkezik, helyet szorít neki az ágya végénél vagy az előszobában, a teraszon, a terepjáróban, esetleg a vadászház előterében. Sosem árt észben tartani: a kutya akkor is örül neked, ha elmész vadászni, és akkor sem mérges rád, ha későn érsz haza az éjszakai lesvadászatból.

És végül: a szenvedelmes vadász sosem felejt Széchenyi Zsigmond szavait. „Minden vadászszákmány legszebbike az emlék.” Én is ezer emléket őrzök magamban, mert életem egyik legszebb adománya és örömforrása az, hogy vadászhatok. Éppen ezért büszkén vallom: magam is szenvedelmes vadász vagyok.

KOVÁCS CSONGVA ANIKÓ, Élet, 2023, linómetszet, buborékfólia öt rétegben, 50x50 cm